

ECOMUSEU VALLS D'ÀNIEU

Interreg
POCTEFA

Cofinanciado por
la UNIÓN EUROPEA
Cofinancé par
l'UNION EUROPÉENNE

Falles d'Isil

Las fallas de Isil forman parte de las fiestas del fuego del solsticio de verano en los Pirineos y, desde el año 2015, figuran en la Lista Representativa del Patrimonio Cultural Inmaterial de la Humanidad de la UNESCO a petición de Andorra, España y Francia.

El evento se celebra en el marco de la fiesta mayor del pueblo, en honor a San Juan. Como en otras localidades del Pirineo catalán y aragonés, la fiesta se caracteriza por el descenso de troncos encendidos o fallas desde un punto elevado de la montaña, el faro. Las fallas

se elaboran con pino rojo y miden entre 1,5 y 2 metros. A la parte superior se le hace una doble hendidura en forma de cruz, donde se coloca una cuña de pino o abedul bien seca, con el fin de mantener la falla abierta y facilitar que el fuego prenda con facilidad.

Una vez elaboradas, las fallas se dejan en las bordas de Lapre hasta el día 23, en grupos de diez a quince, apoyadas unas contra otras para que se sequen. Esa misma tarde, los fallaires suben a las bordas, recogen sus fallas y se dirigen al faro, donde comen lo que llevan en las mochilas, ensayan las danzas que bailarían en el pueblo y preparan la hoguera para encender las fallas. Mientras, el pueblo se llena de visitantes procedentes de toda Cataluña, ansiosos por presenciar una de las bajadas de fallas más populares de los Pirineos.

Cuando cae la noche, se enciende la falla mayor, un tronco de unos 10 metros, hendido con cuñas de arriba abajo y plantado en la plaza de la iglesia de la Inmaculada. Su encendido marca el inicio del descenso para los fallaires.

Estos comienzan su recorrido en fila, con la falla al hombro y utilizando el totxo, un bastón de avellano, para distribuir mejor su peso. El descenso, dirigido por el pastor del pueblo, es solemne, con un ritmo pausado y silencioso, pues el trayecto incluye complicados puntos de paso.

En Isil existe una modalidad especial llamada baixar tombant, en la que las fallas, de hasta 50 kilos y equipadas con una herradura en uno de los extremos, se arrojan cuesta abajo de forma repetida hasta converger en la fila principal, poco antes de llegar al pueblo. Una vez allí, los fallaires son recibidos por jóvenes del pueblo (antiguamente los recibían mujeres en edad de casarse o fadrines), quienes les obsequian con un ramo de flores de jeringuilla, un trago de moscatel y un trozo de coca. Después, los fallaires continúan hasta la iglesia de San Juan, a la entrada del pueblo, y trazan

una cruz en la puerta del cementerio en memoria de los fallaires fallecidos. Luego, vuelven al pueblo y recorren algunas de sus calles hasta llegar a la plaza central, donde arde la falla mayor. Uno a uno avivan las llamas al arrojar sus fallas al fuego.

La celebración culmina con la interpretación de cuatro danzas: la marxa dels fallaires, el ball de bastons, el ball pla y la bolangera, recuperadas entre finales de los años 80 y principios de los 90. Tras los bailes, la fiesta continúa con los conciertos de la fiesta mayor. A la mañana siguiente, algunos vecinos, aunque cada vez menos, recogen trozos calcinados de la falla mayor que guardan en sus hogares o huertos como símbolo de buenos augurios para el año siguiente.

Mireia Guil Egea.

Falles d'Isil

Dans les Pyrénées, les Fallas d'Isil font partie des fêtes du feu du solstice d'été. Depuis 2015, elles sont inscrites sur la Liste représentative du patrimoine culturel immatériel de l'humanité de l'UNESCO à la demande d'Andorre, de l'Espagne et de la France.

Cet événement se déroule dans le cadre du festival principal de la ville, en l'honneur de la Saint-Jean. Comme dans d'autres villes des Pyrénées catalanes et aragonaises, la tradition veut qu'on transporte des bûches enflammées ou des Fallas depuis un point élevé de la montagne, qu'on appelle le phare. D'une taille comprise entre 1,5 et 2 mètres les Fallas sont fabriquées à partir de pin rouge. On façonne une double encoche

en forme de croix sur le dessus, dans laquelle on place une petite cale en pin ou en bouleau bien sec, afin de maintenir la Falla ouverte et d'empêcher le feu de se propager facilement.

Une fois les Fallas terminées, on les laisse par groupes de dix à quinze au sommet de la montagne qu'on appelle Bordes de Lapre jusqu'au 23 juin, où elles vont sécher appuyées les unes contre les autres. Dans l'après-midi du 23, les fallaires montent jusqu'à Bordes de Lapre et récupèrent les Fallas avant de se diriger vers le phare. Là, ils dégustent la collation qu'ils avaient emportée dans leurs sacs à dos, répètent les danses qu'ils exécuteront dans le village et préparent le feu de joie pour allumer les Fallas. Entre-temps, la ville se remplit de visiteurs venus de toute la Catalogne, impatients d'assister à l'une des descentes de Fallas les plus populaires des Pyrénées.

À la tombée de la nuit, on allume la falla major : une bûche d'environ 10 mètres de long, criblée de cales en bois et plantée sur la place de l'église Inmaculada. C'est ce qui marque le début de la descente pour les fallaires. Ils entament alors leur descente en file indienne, avec

leur Falla sur l'épaule et en s'aidant d'un totxo, un bâton en bois de noisetier, pour mieux en répartir le poids. La procession, menée par le berger du village, est l'occasion d'un moment solennel, à un rythme lent et silencieux, car le parcours comporte des passages complexes.

À Isil, il existe également une autre tradition appelée baixar tombant, qui consiste à jeter à plusieurs reprises les Fallas, pesant jusqu'à 50 kilos et dotées d'un fer à cheval à une extrémité, tout en bas de la colline, jusqu'à ce qu'elles convergent vers la rangée principale, peu avant d'atteindre le village. Une fois sur place, les fallaires sont accueillis par des jeunes du village (autrefois, ils étaient accueillis par des femmes en âge de se marier, ou fadrines), qui leur offrent un bouquet de seringats, une boisson au muscat et une part de coca catalane. Ensuite, les fallaires se rendent à l'église de San Juan, à l'entrée du village, et tracent une croix

sur la porte du cimetière en mémoire des fallaires décédés. Puis ils retournent au village et parcourent quelques rues jusqu'à atteindre la place centrale, où brûle la falla major. Chacun à leur tour, ils attisent les flammes en y jetant leurs Fallas.

Le point culminant de la célébration a lieu lors de l'exécution de quatre danses : la marxa dels fallaires, le ball de bastons, le ball pla et la bolangera, tradition retrouvée entre la fin des années 80 et le début des années 90. Une fois les danses terminées, la fête se poursuit avec les concerts du festival principal. Le lendemain matin, certains habitants (de moins en moins nombreux chaque année) ramassent des morceaux calcinés de la falla major et les conservent chez eux ou dans leurs jardins comme symbole de chance pour l'année à venir.

Mireia Guil Egea.

Falles d'Isil

silgo fallak Pirinioetako udako solstizioko su-festen parte dira eta, 2015az geroztik, UNESCOren Gizateriaren Kultura Ondare Immaterialaren Zerrenda Adierazgarrian jasota daude, Andorra, Espainia eta Frantziaren eskariz.

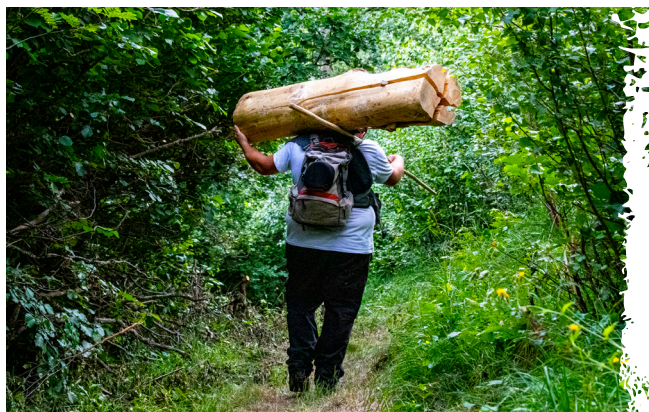
Ekitaldia herriko festa nagusien barruan ospatzen da, San Juanen oho-retain. Kataluniako eta Aragoiko Pirinioetako beste herri batzuetan bezala, mendiko puntu garai batetik (farotik) enbor piztuak edo fallak jaitea da festaren ezaugarriarik nagusia. Fallak pinu gorritz egiten dira eta 1,5 eta 2 metro arteko luzera izaten dute. Goiko aldean gurut-

ze-formako ebaki bikoitz bat egiten zaie eta bertan ondo lehortutako pinu- edo urki-falka bat jartzen da; honela, falla irekita mantentzen da eta sua errazago piztea lortzen da.

Behin fallak egindakoan, Lapreko bordetan uzten dira hilaren 23ra arte, hamar-hamabosteko taldetan, batzuk besteen kontra tolestuta ondo lehor daitezen. Arratsalde horretan bertan, fallaireak bordetara igotzen dira, euren fallak jaso eta farorantz jotzen dute; bertan, motxiletan daramatena jaten dute, herrian dantzatuko dituzten dantzak entseatzen dituzte eta fallak pizteko su-egurra prestatzen dute. Bitartean, herria Katalunia osotik etorritako bisitariz betetzen da, Pirinioetako falla-jaitsiera ezagunenetako bat ikusteko irrikaz.

Gaua heltzean, falla major delakoa pizten dute; 10 bat metroko enborra da, goitik behera falkekin irekia eta Inmaculada elizako plazan zutitua. Hori pizteak markatzen du fallaireen jaitsieraren hasiera. Hauek ilaran hasten dute ibilbidea, falla sorbalдан dutela eta totxoa (hurritz-makila bat) erabiliz pisu hori hobeto banatzeko. Jaitsiera, herriko artzainak

zuzendua, solemnea da, erritmo motel eta isilekoa, ibilbideak pasabide-puntu zailak baititu.

Isilen baixar tombant izeneko modalitate berezi bat dago: 50 kiloraino pisatzen duten eta muturretako batean ferra bat duten falla horiek behin eta berriz botatzen dituzte aldapan behera, herrira iritsi baino pixka bat lehenago ilara nagusiarekin bat egin arte. Behin herrira iritsitakoan, herriko gazteek hartzen dituzte fallaireak (lehen, ezkontzeko adinean zeuden emakumeek edo fadrinak deitutakoek hartzen zituzten); gazte horiek laranjondo-lore sorta bat, moskatel trago bat eta koka zati bat oparitzen dizkiete. Ondoren, fallaireek herri sarre-rako San Joan elizaraino jarraitzen dute, eta gurutze bat marrazten dute hilerriko atean, hildako fallaireen oroimenez. Gero, herrira itzultzen dira eta kale bat-

zuetan zehar ibiltzen dira plaza nagusira iritsi arte; bertan, falla major delakoa sutan egoten da. Banan-banan, garrak suspertzen dituzte euren fallak sutara jaurtitzean.

Ospakizunari amaiera emateko lau dantza egiten dituzte: *marxa dels fallaires*, *ball de bastons*, *ball pla* eta *bolangera*; 80ko hamarkada amaieraren eta 90ekoaren hasieraren artean berreskuratu ziren dantza guztiak. Dantzak amaitu ondoren, jaiak aurrera jarraitzen du festa nagusiko kontzertuekin. Hurrengo goizean, auzokide batzuek —gero eta gutxiagok bada ere— falla major delakoaren zati kiskaliak jasotzen dituzte, etxeetan edo ortuetan gordetzeko, hurrengo urterako iragarpen onen ikur gisa.

Mireia Guil Egea.

Falles d'Isil

Les Falles d'Isil formen part de les festes del foc del solstici d'estiu als Pirineus i, des de l'any 2015, figuren a la Llista Representativa del Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat de la UNESCO a petició d'Andorra, Espanya i França.

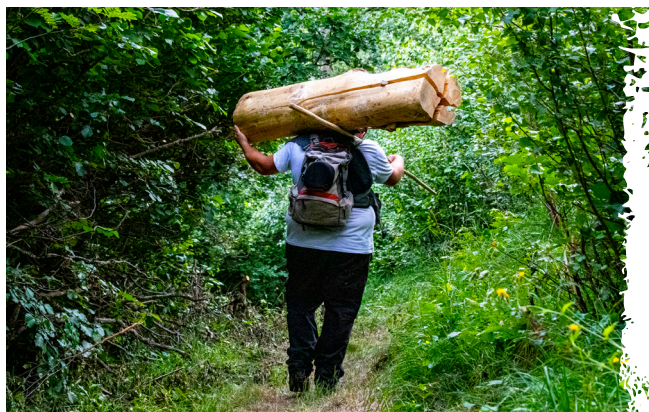
L'esdeveniment se celebra en el marc de la festa major del poble, en honor a Sant Joan. Com en altres localitats dels Pirineus català i aragonès, la festa es caracteritza pel descens de troncs encesos o falles des d'un punt elevat de la muntanya, el far. Les falles s'elaboren

amb pi vermell i tenen entre 1,5 i 2 metres. A la part superior s'hi fa una doble esberla en forma de creu, a la qual es col·loca el tascó de pi o bedoll ben sec, amb la finalitat de mantenir la falla oberta i facilitar que el foc cremi amb facilitat.

Un cop elaborades, les falles es deixen a les bordes de Lapre fins al dia 23, en grups de deu a quinze, recolzades unes contra les altres perquè s'assequin. Aquella mateixa tarda, els fallaires puguen a les bordes, recullen les falles i es dirigeixen al far, on mengen el que porten a les motxilles, assagen les danses que ballaran al poble i preparen la foguera per encendre les falles. Mentrestant, el poble s'omple de visitants procedents de tot Catalunya, ansiosos per presenciar una de les baixades de falles més populars dels Pirineus.

Quan cau la nit, s'encén la falla major, un tronc d'aproximadament 10 metres, esberlat amb tascons de dalt a baix i plantat a la plaça de l'església de la Immaculada. L'encesa marca l'inici del descens per als fallaires. Aquests co-

mencen el seu recorregut en fila, amb la falla sobre l'espatlla i utilitzant el totxo, un bastó d'avellaner, per distribuir millor el seu pes. El descens, dirigit pel pastor del poble, és solemne, amb un ritme pausat i silenciós, ja que el trajecte inclou punts de pas complicats.

A Isil hi ha una modalitat especial anomenada baixar tombant, en què les falles, de fins a 50 kg i equipades amb una ferradura en un dels extrems, es llencen pendent avall repetidament fins a convergir en la fila principal, poc abans d'arribar al poble. Un cop allà, els fallaires són rebuts per joves del poble (antigament els rebien dones en edat de casar-se o fadrines), que els obsequien amb un ram de xeringuilles, un glop de moscatell i un tros de coca. Després, els fallaires continuen fins a l'església de Sant Joan, a l'entrada del poble, i tracen

una creu a la porta del cementiri en memòria dels fallaires morts. Després, tornen al poble i recorren alguns dels seus carrers fins a arribar a la plaça central, on crema la falla major. Un a un, revifen les flames en llençar les seves falles al foc.

La celebració culmina amb la interpretació de quatre danses: la marxa dels fallaires, el ball de bastons, el ball pla i la bolangera, recuperades entre finals dels anys 80 i principis dels 90. Després dels balls, la festa continua amb els concerts de la festa major. L'endemà al matí, alguns veïns, tot i que cada cop són menys, recullen trossos calcinats de la falla major que guarden a les seves llars o horts com a símbol de bons auguris per a l'any següent.

Mireia Guil Egea.

El proyecto EFA 127/01 PATRIM 4.0 ha sido cofinanciado al 65% por la Unión Europea a través del Programa Interreg VI-A España-Francia-Andorra (POCTEFA 2021-2027). El objetivo del POCTEFA es reforzar la integración económica y social de la zona fronteriza España-Francia-Andorra

Le projet EFA 127/01 PATRIM 4.0 a été cofinancé à hauteur de 65 % par l'Union Européenne à travers le Programme Interreg VI-A Espagne-France-Andorre (POCTEFA 2021-2027). L'objectif de POCTEFA est de renforcer l'intégration économique et sociale de la zone frontalière Espagne-France-Andorre.

El projecte EFA 127/01 PATRIM 4.0 ha estat cofinançat al 65 % per la Unió Europea a través del Programa Interreg VI-A Espanya-França- Andorra (POCTEFA 2021-2027). L'objectiu del POCTEFA és reforçar la integració econòmica i social de la zona fronterera Espanya-França-Andorra.

EFA 127/01 PATRIM 4.0 proiektuaren % 65 Europar Batasunak finantzatu du, Interreg VI-A Espainia-Frantzia-Andorra programaren bidez. (POCTEFA 2021-2027). POCTEFaren helburua Espainia-Frantzia-Andorra mugaren integrazio ekonomiko eta soziala indartzea da.

